

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i zadnjih deset dana ramazana

[Bosanski – Bosnian – بوسني]

Naučni odsjek pri izdavačkoj kući
Medarul-Vetan

Prijevod: Senad Muhić

Revizija:

Mr. Hakija Kanurić

Ersan Grahovac

2013 - 1434

IslamHouse.com

﴿ النبي صلى الله عليه وسلم والعشر ﴾

﴿ الأواخر من رمضان ﴾

« باللغة البوسنية »

القسم العلمي بمدار الوطن

ترجمة: سناد موهيتش

مراجعة:

م. هاكيا كانوريتش
أرسان غراهوفاتس

2013 - 1434

IslamHouse.com

Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, i zadnjih deset ramazanskih dana

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog.

Hvala Allahu uz čiju blagodat se upotpunjuje svako dobro, i neka su mir i blagoslov na najbolje stvorenje – Muhammeda, njegovu porodicu i njegove sve do Sudnjeg dana, a zatim;

Ovo je tekst o Poslanikovojoj, sallallahu alejhi ve selleme, pripremi za zadnjih deset dana ramazana. Na koji način se on, sallallahu alejhi ve selleme, pripremao za ove dane? Šta je radio u njima? Kakve su to odlike zadnjih deset dana ramazana? Koji su to posebni ibadeti koje je Poslanik, radio u ovom periodu? Uz Allahovu pomoć i uputu pokušat ćemo u ovom članku dati odgovor na spomenuta pitanja.

O Poslanikovojoj pripremi za posljednju trećinu ramazana i velikome trudu u tom periodu najbolje kazuje naša majka Aiša, Allah sa njom bio zadovoljan: „**Kada bi nastupila zadnja trećina ramazana, Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, bi smotao svoju postelju, noći bi provodio u ibadetu i budio bi svoje ukućane (radi činjenja ibadeta)**!“ (Muttefekun ’alejh)

U drugoj verziji hadisa stoji: „**Oživio bi noći ibadetom, budio bi svoju porodicu, mnogo se trudio i kajš bi stegao.**“ (Ovo je Muslimova verzija).

U drugoj Muslimovoj verziji ona veli: „**Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, bi se u zadnjoj trećini ramazana trudio više nego što bi to činio u drugim danima.**“

Sve ovo govori o vrijednostima perioda zadnjih deset dana ramazana, a djela se cijene prema njihovom završetku. To je jedan od vidova Allahove milosti prema ummetu, kako bi nemarni mogli ispraviti ono što ih je prošlo, te kako bi dobročinitelji još više mogli činiti dobra djela.

Ibn Redžeb, Allah mu se smilovao veli: „Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, bi u zadnjoj trećini ramazana radio djela koja nije radio u drugom periodu. Od tih djela su:

1 – Oživljavanje noći ibadetom. Pod ovim se, po svemu sudeći misli na provođenje cijele noći u ibadetu, kao što se navodi u hadisu od Aiše, Allah sa njom zadovoljan bio: „**U zadnjih dvadeset noći ramazana, Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, bi jedan dio noći provodio u namazu, dok bi drugi u spavanju. Međutim, kada bi nastupilo zadnjih deset dana, on bi svoj trud povećao i posteljину bi smotao.**“ (Ahmed)

Postoji i mogućnost da se pod *oživljavanjem noći* misli i na provođenje većine noći u ibadetu, što dokazuje i predaja koju je zabilježio Muslim, a u kojoj Aiša veli:

„Ne mislim da je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, providio noć na namazu do sabaha.“

2 – Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, bi budio svoju porodicu radi namaza i to bi činio samo u zadnjoj trećini mjeseca ramazana. Posebno bi davao akcenat na buđenje porodice u neparnim noćima zadnje trećine, zbog mogućnosti da u nekoj od njih bude noć Kadr.

Imam Taberani bilježi predaju od Alije, Allah sa njim bio zadovoljan, u kojoj se navodi da bi Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, budio svoju porodicu u zadnjih deset noći ramazana i svakog ko je u mogućnosti da klanja, bio mlad ili star. U ispravnoj predaji je preneseno da je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, kucao na vrata svoje kćerke Fatime i zeta Alije i govorio bi im: **„Zar nećete ustati da klanjate?“** (Muttefekun alejhi)

Kada bi završio sa svojim noćnim namazom i želio da klanja vitr namaz, budio bi Aišu, Allah sa njom bio zadovoljan. U Malikovom djelu *El-Muvetta'* se navodi da bi Omer, Allah sa njim zadovoljan bio, noću klanjao onoliko koliko bi Allah želio, pa kada bi nastupila polovina noći, budio bi svoju porodicu da klanjaju, te bi im govorio: **„Namaz! Namaz!“**, i učio bi ajet: **„Naredi porodici svojoj da obavljaju molitvu i istraj u tome!“** (Taha, 132.)

3 – Od posebnih stvari koje bi Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, činio u zadnjoj trećini ramazana jeste i „smotavanje posteljine“ ili "stezanje kaiša", a inače islamski učenjaci nemaju jedinstven stav kada je u pitanju značenje ovih riječi. Nekih od njih vele da se tu misli na visok stepen truda i spremnosti u obavljanju ibadeta. Međutim ispravnost ovog stava je podložna kritici, jer Aiša veli: **„Povećao bi svoj trud i smotao bi posteljinu.“** Iz predaje se vidi da je trud vezan za smotavanje posteljine. Ispravan je stav da se pod ovim riječima podrazumjeva napuštanje spolnog kontakta sa suprugama. Na ovo ukazuje i tumačenje od strane učenjake prijašnjih generacija i prvih imama, od kojih je i Sufjan Es-Sevri, te jasna predaja od Aiše i Enesa, Allah sa njima bio zadovoljan. Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, bi u većini slučajeva obavljao itikaf u zadnjoj treći ramazana. Šerijatski tekstovi i koncenzus učenjaka zabranju približavanje suprugama za vrijeme itikafa.

4 – Odbađanje iftara do zore. Bilježi se od njega, sallallahu alejhi ve selleme, putem Aiše i Enesa da je svoju večeru odgđao do sehura. U Aišinoj verziji stoji: **„Kada bi nastupio ramazan, Poslanik bi i klanjao i spavao, a kada bi nastupila zadnja trećina ramazana, smotao bi svoju posteljину, napustio bi kontakt sa suprugama, između dva ezana bi se kupao i svoju večeru bi ostavio za sehur.“** (Hadis bilježi Ibn Ebi Asim, a lanac prenosilaca mu nije loš.)

U dva Sahiha, Buharijinom i Muslimovom, postoji predaja koja ukazuje na ispravnost spomenutog. Naime, Ebu Hurejre veli da je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, zabranjivao spajanje posta, pa mu je jedan od muslimana kazao: „**Allahov Poslaniče, ali ti ne prekidaš post.**“ Poslanik mu odgovori: „**A ko je od vas sličan meni. Ja zanoćim u okrilju svoga Gospodara Koji me hrani i poji.**“

Nakon što su ashabi odbili da ne prekidaju post, i on je sa njima spojio post jedan dan, a zatim drugi dan, a zatim se pojavio mladač, pa je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, kazao: „**Da se kojim slučajem mladač još nije pojavio, ja bih vam još povećao.**“, tj. povećao bi im vrijeme posta kako bi im to predstavljalo poteškoću jer su odbili naredbu. Ovo je dokaz da je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, na kraju mjeseca zajedno sa ostalim ljudima spajao post.

Asim b. Kulejb prenosi od svoga oca, da je Ebu Hurejre kazao: „**Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, nikada nije kao vi spajao post, on bi samo odgadao iftar do sehura.**“ Lanac prenosilaca ovog hadisa nije problematičan.

U Buharijinom Sahihu se bilježi predaja od Ebu Se'ida el-Hudrija da je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, kazao: „**Ne postite bez prekidanja, a onaj ko želi da posti bez prekidanja, neka to učini do sehura.**“ Ashabi rekoše: „**Allahov Poslaniče, ali ti ne prekidaš**

post.“ On odgovori: „**Ja nisam kao vi, meni dolazi neko kome hrani i napaja.**“

Vanjština ovog hadisa ukazuje da Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, nije prekidao post tokom cijele noći. Nekada bi postupao ovako jer je smatrao da će u takvom stanju biti spremniji za ibadet u zadnjih deset noći ramazana, i to ga nije činilo slabijim za aktivnosti upravo zbog činjenice što ga Allah hranio i napajao.

[Značenje riječi: „Moj me Gospodar hrani i napaja“]

Ne postoji jedinstven stav kada je u pitanju značenje ovih riječi, a ispravno je da se tu misli na stanja kroz koja je prolazio prilikom posta, osamljivanje sa svojim Gospodarom i inspiracije koje je dobivao, a koje su njegovo srce napajale božanskim znanjem i blagodatima koje su ga duhovno hranile, te mu nije bila potrebna ovosvjetska hrana i piće.

5 – Kupanje između akšama i jacije

Ovo smo već spominjali kada smo citirali hadis Aiše, Allah sa njom bio zadovoljan: „**I kupao bi se između dva ezana.**“ Pod ovim se misli na kupanje između akšama i jacije. Rekao je Ibn Džerir: „Oni su smatrali pohvalnim da se kupaju svake noći zadnje trećine ramazana. Imam Neha’i bi se kupao svake noći

zadnje trećine mjeseca ramazana, dok bi se neki kupali i mirisali u noćima za koje postoji vjerovatnoća da se u njima nalazi noć Kadra.“¹

Itikaf

Jedna od vrijednosti zadnje trećine ramazana jeste i to što je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, taj period provodio u itikafu. Aiša, Allah sa njom bio zadovoljan, veli: **„Sve do svoje smrti Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, bi zadnjih deset dana ramazana provodio u itikafu, a nakon njega su njegove supruge to isto činile.“** (Muttefekun alejhi)

U drugoj verziji stoji: **„Svakog ramazana bi Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, provodio u itikafu zadnju trećinu, a one godine kada će preseliti proveo je u itikafu dvadeset dana.“** (Buhari)

Itikaf je boravak u džamiji iz pokornosti prema Allahu, te odvajanje od ljudi radi ibadeta i napuštanja svega onoga što je povezano sa dunjalučkim životom čovjeka.

Itikaf je bila praksa (sunnet) Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. O tome imam Ahmed veli: „Ne

¹ Ibn Redžeb el-Hanbeli, *Letaifu-l-mearif*, str. 254-260.

poznajem nijednog učenjaka koji je smatrao da itikaf nije sunnet.“

Rekao je šejh Usejmin: „Cilj itikafa jeste odvajanje od ljudi i boravak u džamiji, radi posvećivanja isključivo ibadetu, tražeći time nagradu od Allaha, te dočekivanje noći Kadr. Upravo zbog ovoga mutekif¹ treba da se posveti zikru, učenju Kur’ana, namazu i drugim vrstama ibadeta i da se kloni dunjalučkih stvari koje ga se ne tiču. Mutekifu se zabranjuje spolni kontakt i sve što vodi do njega, kao poljubac i strastveno dodirivanje, zbog riječi Uzvišenog: ***Sa ženama ne smijete imati snošaj dok ste u itikafu u džamijama.*** (El-Bekare, 187.)¹

Mutekifu nije dozvoljeno izlaziti iz džamije osim zbog potrebe kao što je uzimanje abdesta i kupanje i konzumiranje hrane, a ukoliko sve ovo može obaviti u džamiji, izlazak mu nije dozvoljen.

Ne smije da izlazi iz džamije radi ibadeta koji mu nije obavezan, kao što je slijeđenje džennaze, obilazak bolesnika i tome slično, niti smije izlaziti kako bi nešto prodavao ili kupovao ili kako bi posjetio nekoga od svoje rodbine, itd.

Pohvalno je da mutekif odredi sebi posebno mjesto u mesdžidu u kojem bi bio odvojen od ostalih i

¹ Osoba koja boravi u itikafu. (op. prev.)

¹ Vidjeti: Šejh Ibn Usejmin, *Medžalisu šehri ramadan*, str. 102.

gdje bi mogao da se posveti ibadetu. Bilo bi dobro kada bi mogao sebi napraviti neku vrstu šatora ili ukoliko bi mogao mjesto u kojem boravi prekriti.

Šerijatski propisano odvajanje-osamljivanje

Itikaf u džamijama je ovom ummetu šerijatski propisano osamljivanje, suprotno novotarskom osamljivanju prilikom kojeg njegov počinilac izostavlja namaz u džematu i džume. Ovakvo propisano osamljivanje je sredstvo pomoću kojeg se dočekuje noć Kadr i dobija nagrada koja se u njoj nalazi.

Ibn Redžeb veli: „Poslanikov, sallallahu alejhi ve selleme, itikaf je bio u zadnjoj trećini ramazana u kojoj se traži noć Kadr, i time bi napustio sve ono sa čime je bio zaposlen, kako bi se mogao posvetiti ibadetu, te kako bi u samoći mogao dozivati svoga Gospodara, spominjati Ga i dovti Mu. Ograđivao bi se od ljudi kako bi bio od njih odvojen, i kako se ne bi miješao sa njima ili imao bilo kakav kontakt. Upravo zbog ove činjenice imam Ahmed je bio stava da je mutekifu pohvalno da se odvoji od ljudi i da nema sa njima kontakta, pa čak kad je u pitanju i podučavanje znanju i Kur'anu, nego mu je bolje da se osami i tako provodi vrijeme u dozivanju Gospodara, zikru i činjenju dove. Ovakav itikaf je šerijatsko osamljivanje i izdvajanje, i biva u džamijama, kako se ne bi izostavljali namaz u džematu i džume, dok je potpuna

izoliranost od ljudi i džemata, zabranjena. Ibn Abbas je upitan o čovjeku koji noću klanja, a danju posti, ali ga nema na namazu u džematu i na džumama, pa je odgovorio: „On je u vatri.“ Dakle, propisano osamljivanje ovom ummetu jeste itikaf, koji se obavlja u džamijama, a naročito u mjesecu ramazanu i posebno u zadnjoj njegovoj trećini, kao što je to Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, radio. Mutekif se zatvara zbog ibadeta Allahu i zikra, i napušta sve čime je bio zaokupiran. Svojim srcem i tijelom se odvaja i usmjerava srce svome Gospodaru i onome što će ga Njemu približiti. On se ničim ne zanima osim Allahom i načinom kako doći do Njegovog zadovoljstva, kao što bi Davud et-Taijj govorio: „Briga o Tebi je sve moje brige stavila u drugi plan i spavanje prekinula, želja za gledanjem u Tebe je najljepše naslađivanje, i ona se ispriječila između mene i mojih strasti.“²

I pored svih ovih vrijednosti koje se dobijaju slijeđenjem Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, čineći itikaf u zadnjoj trećini ramazana, nalazimo veliki broj učenih ljudi i učenika, a posebno običnog svijeta da ostavljaju ovaj sunnet i da se nemarno odnose prema njemu. Zato je obaveza da se potpomožemo kako bismo oživjeli ovaj sunnet i povećali želju kod ljudi za njegovim izvršavanjem, te pojasnili vrijednosti, rezultate i tragove tog ibadeta u izgradnji ličnosti muslimana koji je spreman

² Vidjeti: Ibn Redžeb, *Lataifu-l-Mearif*, str. 261-262.

da vlada sobom i da se posveti ibadetima i pokornosti Allahu.

Postoji i druga bitna činjenica koja je značajna kao i ova prva, a to je da pojedini ljudi koji borave u itikafu ne pridaju ovom ibadetu ono što on zaslužuje po pitanju poznavanja propisa i primjene istih i nimalo se ne osvrću na uputstva Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme, po pitanju itikafa. Takvi veoma malo provede vremena u onome zbog čega je itikaf i propisan, kao što su zikr, namaz, učenje Kur'ana, preispitivanje samoga sebe, pokajanje i traženje oprost, nego se bave pričama koje su nebitne (rekla-kazala), uznemiravanjem onih koji su tu isključivo zbog itikafa, pa se to nerijetko pretvori i u smijeh, ogovaranje, prenošenje tuđih riječi, i druge stvari zbog koji je onaj koji sjedi kod kuće bolji nego slični ovima koji borave u itikafu na ovakav način. Kakav je to itikaf nakon kojeg čovjek izađe grijешan, bez nagrade!?

Noć Kadr

Već smo spomenuli da je jedan od ciljeva boravka u itikafu doček noći Kadr. To je blagoslovljena noć u kojoj je objavljen Kur'an. Veliku vrijednost dobija onaj ko je proveo u ibadetu tražeći od Allaha oprost. Uzvišeni Allah je rekao: ***Mi smo ga počeli objavljivati u Noći Kadr – a šta ti misliš šta je Noć Kadr? Noć Kadr je bolja od hiljadu mjeseci! Meleki i Džibril, s dozvolom***

Gospodara svoga, spuštaju se u njoj zbog odluke svake, sigurnost je u njoj sve dok zora ne svane. (Sura El-Kadr.)

Kaže imam Neha'i: „Činjenje dobrih djela u toj noći je bolje od činjenja istih tokom hiljadu mjeseci.” Ibn Usejmin veli: „U ovoj suri je spomenuto nekoliko vrijednosti noći Kadr:

1 – U njoj je Allah objavio Kur'an koji je uputa svim ljudima i u kojoj se nalazi način postizanja sreće i na ovom, a i na budućem svijetu.

2 – Pitanje koje se postavlja u ajetu: ***A šta ti misliš šta je Noć Kadr?***, ukazuje na vrijednost ove noći.

3 – Ona je bolja od hiljadu mjeseci.

4 – U njoj se meleki spuštaju na zemlju, a oni dolaze samo sa bereketom, dobrom i milošću.

5 – Ta noć je sama po sebi mirna zbog sigurnosti od kazne.

6 – Allah je povodom njene vrijednosti objavio cijelu suru koja će se čitati do Sudnjeg dana.

Jedna od vrijednosti ove noći je spomenuta i u hadisu koji se bilježi u dva Sahiha: „**Ko prevede noć Kadr u ibadetu, vjerujući i nadajući se nagradi, biće mu oprošteni prijašnji grijesi.**“

Noć Kadr je nalazi u zadnjoj trećini mjeseca ramazana, na šta ukazuje hadis: „**Tražite noć Kadr u posljednjoj trećini ramazana.**“ (Muttefekun alejhi)

Veća je vjerovatnoća da se ona nalazi u neparnim noćima zadnje trećine, zbog hadisa: „**Tražite noć Kadr u neparnim noćima zadnje trećine ramazana.**“ (Buhari)

Nije svake godine noć Kadr u istoj noći, nego se mijenja i prelazi iz noći u noć, pa tako primjera radi, jedne godine može da bude dvadeset sedma noć, a druge godine, dvadeset i peta noć, a to sve kako Allah bude želio iz svoje mudrosti. Na ovo se odnose riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve selleme: **’Tražite je u dvadeset prvog, dvadeset trećoj i dvadeset petoj noći ramazana.’**

Allah Uzvišeni nije svojim robovima otkrio kada je tačno ta noć, sve s ciljem da povećaju svoje aktivnosti tokom noći, obavljajući namaz, zikreći, doveći, da bi se na taj način što više približili Allahu i stekli nagradu. Drugi razlog zbog kojeg Allah nije otkrio kada je ova noć jeste ispitivanje robova, kako bi se sotkrili i odvojili oni koji su bili ozbiljni i ulagali trud da nađu tu noć od onih koji su bili lijeni i nemarni, jer onaj ko želi da postigne neki cilj ozbiljno priđe tom zadatku, i umor mu ne

predstavlja nikakav problem na tom putu ostvarenja cilja i postizanja rezultata.“¹

Cijenjeni brate, ovo je veoma dobra prilika za postizanje blagodati nakon koje nema poteškoće, i sreće nakon koje nema nesretnih trenutaka, te uspjeha nakon kojeg nema gubitka. Zato požuri da iskoristiš ovu priliku i pazi da ne provedeš zadnjih deset noći ramazana, u igri i nemaru. Navodi se u Ahmedovom *Musnedu* i kod Nesaijinom *Sunenu* da je Poslanik, sallallahu alejhi ve selleme, o ramazanu kazao: „**U njemu se nalazi noć koja je bolja od hiljadu mjeseci. Ko u njoj bude uskraćen dobra, i biće uskraćen.**“

O noći Kadr, za pobožnjake budi svjedok! O tabani pokornih, ruku' činite i na tle Gospodaru ničice padajte! O jezici koji molite, svoj trud u toj noći obzanite.

Molimo Uzvišenog Allaha da nas u ovoj noći oslobodi Džehennema i da nas sa dobrima uvede u Džennet, svojom milošću, o Ti koji si snažan i koji praštaš. Naša posljednja dova glasi: ***Neka je zahvala Allahu, svjetova Gospodaru.***

¹ Ibn Usejmin, *Medžalisu šehri ramadan*, str. 105-107.